

СЛОВО ГОЛОВНОЇ РЕДАКТОРКИ

Любі читачі, ви тримаєте в руках шостий том видання «Наукові записки НаУКМА. Історичні науки». Як і попередній наш випуск, цьогорічний ми підготували в умовах повномасштабної російсько-української війни. До уже «звичних» викликів додався ракетний терор країни-агресора, наслідком якого стали тривалі блекаути. Безумовно, це не тільки погіршило умови праці дослідників, а й створило тяжку психологічну атмосферу, що суттєво ускладнило підготовку цього тому. Тому я хочу щиро подякувати усім нашим авторам і авторкам за їхні статті, нашим анонімним рецензентам і рецензенткам за те, що не відмовляли, коли ми звертались із проханням написати рецензію на ту чи ту статтю. Особлива моя подяка Тетяні Григор'євій і Маргариті Стафійчук, з якими разом ми підготували цей том. Без їхньої наполегливості, терплячості й ентузіазму ми би ще довго чекали на його вихід у світ.

Цей том ми приурочуємо до 30-ліття кафедри історії Національного університету «Кієво-Могилянська академія», заснованої 13 січня 1993 року. У спеціальній рубриці, яка присвячена цьому ювілею, вміщено спогади і роздуми професора Михайла Кірсенка, засновника нашої кафедри, про історію загалом, а також історію та перспективи кафедри і нашого університету. Інтерв'ю з професоркою Наталею Яковенко записала Тетяна Григор'єва у жовтні 2022 р., до 80-літнього ювілею дослідниці. Розмову про минуле і теперішнє, про людину й інституції, з якими її зводила доля, про фах історика, про давніші і сучасні виклики, які постають перед історичною освітою, підготувала до друку Маргарита Стафійчук. Публікація цього інтерв'ю — вияв нашої глибокої шани і вдячності ювілярці. Рубрику завершують роздуми Наталі Шліхти про те, чому в умовах повномасштабної російсько-української війни й тих емоційних, психологічних та інтелектуальних змін, які є її наслідками, варто займатись дослідженням радянської історії. Конкретним поштовхом до написання цього тексту стала робота над колективною монографією, підготованою за підсумками конференції «Радянське “я” і радянське “ми” між ідеологією і реальністю», силами кафедри, що незабаром має вийти друком у видавництві «Дух і Літера».

Наступні дві рубрики — уже традиційні для нашого журналу. Людина в часі і просторі, від XVI ст. і до кінця XX ст., як завжди становить першочерговий дослідницький інтерес для наших авторів і авторок. Особисті історії досліджують Ігор Тесленко, Ангеліна Бернадська, Антон Ситор та Уляна Кирчів. Ігор Тесленко реконструює невідому досі біографію Василя Германовича, що служив князям Острозьким. За матеріалами кримінально-слідчої справи Ганни Білорус Ангеліна Бернадська проаналізувала порушення харчових табу селянками Київщини під час Голодомору. Антон Ситор простежує зміну поглядів Євгена Онацького на італо-єфіопську війну, аналізуючи його публіцистику. А Уляна Кирчів пише про повоєнний — паризький — період життя і творчості українсько-польсько-єврейського письменника Пьотра Равича.

Однак не тільки особистий вимір історії цікавить наших авторів і авторок. Дві статті в цьому томі присвячено проблематиці Голокосту. Даниїл Ситник досліджує кадровий склад німецької поліції в Києві 1941–1943 рр. А Тетяна Борродіна порушує майже не висвітлене в історіографії питання — про опір євреїв німецькій геноцидній політиці, аналізуючи ситуацію в окупованому Кременчуці. Процедура розслідування кримінальних злочинів поліцією Києва у першій половині XIX ст. цікавить Ольгу Красінко, а ставлення авторів київського видання «Молода гвардія» до музичних «неформалів» у роки Перебудови — Володимира Куделю.

Завершує цей випуск історіографічно-джерелознавча рубрика. Історико-філологічний аналіз фрагмента статті 1097 року «Повісті временних літ» пропонують Вадим Арістов та Марина Дегтяренко. Сергій Шумило вводить до наукового обігу нові джерела про життя та діяльність знаного церковно-культурного діяча Іова (Іезекиїля) Княгиницького, а о. Юрій Мицик та Інна Тарасенко — невідомі раніше документи до біографії Інокентія Гізеля. Артем Василичук у своїй статті аналізує наявну історіографію про Антигетьманське повстання листопада—грудня 1918 р. Оксана Клименко досліджує те, як історики розглядають складний процес радянзації суспільства у 1920–1930-х рр.

Ми підготували наш журнал для широкої аудиторії науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та усіх, хто цікавиться людиною в історії, сучасними підходами, методологіями та джерелами для її вивчення. Ми присвячуємо його ювілею рідної кафедри й вкотре засвідчуємо нашу відданість місії журналу — примноженню й популяризації історичного знання, що як ніколи актуальні в умовах повномасштабної війни Росії проти України.

Коли цей том уже було подано до друку, стало відомо про трагічну загибель наших колег — професора Михайла Кірсенка, засновника й першого завідувача нашої кафедри, і Тетяни Балабушевич, яка викладала на кафедрі з моменту її заснування і була першим штатним її працівником. Немає слів, щоб висловити нашу скорботу через цю трагедію. Тому наш журнал завершує рубрика «In Memoriam», у якій ушановуємо пам'ять наших колег Михайла Кірсенка, Тетяни Балабушевич і Сергія Горіна. Їхній світлій пам'яті також буде присвячено наступний том нашого журналу.

Наталя Шліхта,
головна редакторка видання